

S Z E M L E

F I L M

NÉMET, AMERIKAI, FRANCIA FILM

A legmaibb érdekességű és legidősebb film a *Nyugati villámháború*. Az északi harcok, Hollandia és Belgium elfoglalása, Páris bombázása, a mindig változatlan és pusztulást megmutató egyarcú háború a tárgya ezeknek a változó képeknek. Nagyrészüket ismerjük már a bemutatott híradókból, s a film megszerkesztése, a riportszerűséget tekintve, nem annyira biztos, mint a *Condor-légióé* volt. Az események egységesítése ott mindenből a lényegest emelte ki, a lényegtelenet hagyta el s egész pontos tervszerűségét megtudta mutatni, hiteles hűséggel, például egy bombázó-raj fölszállásának, akciójának és visszatérésének. Erről a filmről, mint híradóról emlékezhetünk meg, mint képek soráról, amelyeket aktuális eseményekről forgattak le; ott az események köré volt csoportosítva egy-egy képsorozat, míg itt a képek önmagukban állanak meg. Minden tiszteletünk itt is, a film névtelen hősei, a filmforgatók bátorságának, akik utcai harcoknál a gyalogság előretolt érsei mellől, ágyuk tüzelőállásaiból, bombázógépekről vették fel a jeleneteket, sőt akadt köztük olyan is, aki együtt ugrott le az ejtőernyős gyalogsággal. Látjuk a havas északi tájakra leérkező ejtőernyősöket, akik azonnal támadásba lendülnek át, s a hóba ássák be magukat; rommá lőtt városokat látunk égő házakkal és olyan háztömbökkel, amelyekből csak egy-egy fal maradt épen; városok terein állástfoglaló tüzértséget, felgyújtott tankokat, amelyekből feltartott kézzel kászolódik ki a legénység, páncéltörő ágyuk védelme alatt utcákon előrelopakodó gyalogságot, égő olajraktárakat, hátrahagyott és út mellé dobott hadianyagok roncsait, Dünkirchen égését, a híres gyorsnaszádokat a csatornán; Páris fölött repülőgépről látjuk a vasútvonalak megszámlálhatatlan sinei mentén döbbenetes pontossággal becsapódó bombasorozatot és látjuk a hadifoglyok végtelen sorát. Derűs képek is akadnak a filmben: egy katona, aki babakocsin húzza maga után golyószóróját, egy másik, aki gyorsított menetben rolleron követi osztagát; csak önmagukban derűsek ezek a képek, de vonatkozásaikban — gyermekjáték és háború — megdöbbenőek. S ami fásasztó mindvégig a filmben: minden város vagy terület elfoglalásánál tank, ágyú, repülőgép, majd újra utcai harcok, páncél-

kocsi, légitombázás; csak a környezet, az emberek nem ugyanazok, a háború arca mindenütt egy és változatlan.

Az amerikai lélek annyit emlegetett naivitása termelte ki azt a filmvígjátékot, amelyet burleszk néven emlegetünk, s amely abban különbözik a filmvígjátéktól, hogy egyáltalán nincs semmi értelme, minden azért történik benne, — a cselekményből logikai ok nélkül következően, — hogy a néző hahotázzon, (nevetés túlgyőnge kifejezés erre) — és mindig történik benne valami. A *Botrány a cirkuszban* burleszk-ből kiderül, hogy az a sokat emlegetett naivitas inkább valami, számunkra érthetetlen, mindenestre szédítő belső tempójú lelki feszültséget vetit ki; a rohanásban ahol mindig valami váratlan és új történik, a dolgok határvonala elmosódik a meggondolás hézagosságaira nincsen idő s ebből az örült sodrású tempóból természetszerűleg nem vehető ki semmi értelem. Egy-egy önmagában is megálló jelenet azonban szinte tökéletes a maga nemében. A három Marx-fivér egészen magasrendű zeneböhóc, Harpo hárfa-száma a néger kórus-kisérettel több mint szórakoztatás; komoly művészi élvezet s mint a legnagyobb bohócoknál, önála is, a jelmez kész, kiforrott művésztakar. Brillians zongora-virtuóz Gaucsó, s amit a filmben Csiko-val hárman produkálnak fejtetőre állított helyzetekben, veszett iramú kergetőzésben, az a nevetetés magasiskolája. Pedig humorukban van fanyarság, gépi rángatózásra beállított arcvonásaik mögött mozdulatlan keserűség. A film tarka és mulatságos cirkusz-számai tökéletesen életszerűek.

A francia filmekben nem a legjavából való az *S. O. S. Szahara*. Vontatottan indul a történet s a film első része csupán csak olyasmit sejtet, hogy előbb-utóbb történnie kell valaminek. Történik is, de sok köszönet nincsen benne. Puskák ropognak, arabok támadnak, — szépek a sivatagi felvételek az emberek magárahagyottságát mindenütt éreztetik. A vihar művészi képeinél szinte érezzük a felkavart homokot, s a kútnál, a csörömpölő vödörnél a víz és a nedves homok szagát. Charles Vanel a sivatagi mérnök szerepében szinte a modorosságig alakítja túl a szerelmében csalódott, keserű férfi szerepét. Marta Labarr, az újonnan fölfedezett sztár, rendkívüli tehetséggel tudja elhíthetővé tenni az asszonynak alakját, aki nem kacér számításból játszik a férfiak életével, hanem mert ez a sorsa, így kell tennie. A történetből sok helyen hiányzik a drámai feszültség, vontatott, sokszor szinte az unalmasságig.

Soós László